

НАУКОВЕ ОБҐРУНТУВАННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ПРОФЕСІЙНИМИ РИЗИКАМИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ НА ПІДСТАВІ ОЦІНКИ НАДІЙНОСТІ У РОБОТІ ОПЕРАТОРІВ МОБІЛЬНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ТЕХНІКИ

Рогач Ю.П., канд. техн. наук, професор

Таврійський державний агротехнологічний університет

Робота операторів мобільної сільськогосподарської техніки є однією з травмонебезпечних у агропромисловому комплексі України. Про це свідчать статистичні дані по нещасним випадкам за останні роки. Тому велике значення має визначення надійності операторів при удосконаленні системи управління професійними ризиками в аграрному секторі економіки.

Системи оцінки і управління професійними ризиками, які використовуються у міжнародній практиці, дають змогу за рахунок принципу превентивності досягати суттєвого поліпшення умов праці робітників, а саме ефективно знижувати виробничий травматизм за рахунок переходу від реактивної системи заходів (заходи вживаються вже після події) до системи превентивних заходів на підставі оцінки ризиків, що в принципі дозволяє виключити або знизити ступінь шкоди і масштабу наслідків. До недоліків міжнародної системи оцінки управління професійними ризиками можна віднести високий ступінь залежності кінцевого результату оцінки від експертної думки особи, яка здійснює ідентифікацію небезпек і ранжування ризиків.

Використання в системі управління професійними ризиками індивідуального та інтегрального показників дає змогу значно удосконалити процедуру оцінки потенційних небезпек і шкідливості на робочих місцях сільськогосподарського виробництва.

При оцінці професійних ризиків відповідно до сфери управління охороною праці використовують фактичний аналіз причин травматизму, але, що стосується методів оцінки професійної захворюваності, вітчизняна практика спирається на доктрину «нульового ризику». Ці підходи не зовсім коректні, так як мова повинна йти тільки про мінімізацію ризику. При цьому у якості важливішого концептуального і методологічного підходу виступає категорія професійного ризику. В її основі є сучасний погляд на складну природу прояву впливу виробничого середовища на організм оператора. У зв'язку з цим важливою концептуальною установкою на предметне поле професійного ризику є його дослідження у щільній взаємодії об'єктивно-суб'єктивних взаємозв'язків. При цьому важливе місце займають способи оцінки експозиції впливу шкідливих і небезпечних чинників, оскільки від дози та часу впливу професійних ризиків залежить порушення здоров'я робітників, їх працездатність.

Виявлення ймовірності прояву професійних ризиків у часі (в залежності від статну, статі і віку оператора), визначення тяжкості їх наслідків для окремих груп робітників (у даному випадку операторів мобільної сільськогосподарської техніки) за рахунок показників індивідуального та інтегрального ризику дає змогу розробити заходи профілактики і мінімізації ризиків, актуально визначити обсяги страхових ресурсів для компенсації втрати заробітку та фінансування лікування, оздоровчих і реабілітаційних заходів. Система оцінки управління професійними ризиками, яка використовується у міжнародній практиці має такий недолік, як високу ступінь залежності кінцевого результату від експертної думки особи, яка здійснює ідентифікації небезпек і ранжування ризиків.

За результатами виконаних досліджень проведена апробація методики розрахунку індивідуального професійного ризику операторів мобільної сільськогосподарської техніки на прикладі аграрних підприємств Мелітопольського району Запорізької області. Виявлено, що більшість операторів працюють у зоні високого і дуже високого індивідуального ризику. При впливі на значення індивідуального професійного ризику трудового стажу і віку операторів, основним фактором підвищеного ризику є експлуатація застарілої «мобільної сільськогосподарської техніки з тривалим терміном експлуатації».